

7.5.2002

Opetusministeriö
Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON TILINTARKASTUSKERTOMUS VUODELTA 2001

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tänään päättänyt antaa Jyväskylän yliopiston tilintarkastuksesta varainhoitovuodelta 2001 tämän tilintarkastuskertomuksen. Tilintarkastuskertomus annetaan sekä opetusministeriölle että Jyväskylän yliopistolle. Tarkastuksen on suorittanut ylitarkastaja, JHTT Maija Arra ja sitä on valvonut tarkastuspäällikkö Hannu Taunula.

Tarkastus on suoritettu tarkastusviraston tilintarkastusohjeen mukaisesti ja se on kohdistunut Jyväskylän yliopiston tilinpäätökseen, tilinpäätöstietojen perustana olevaan kirjanpitoon ja muuhun laskenta-toimeen, sisäiseen valvontaan sekä talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten noudattamiseen.

Tarkastuksen perusteella esitetään seuraavaa.

BUDJETOINTIMENETTELYT

Yliopistojen saamia lahjoitusvaroja ja sponsorituloja on aikaisempina vuosina käsitelty talousarviokirjanpidon tilillä 670 "Talousarvion ulkopuolinen rahoitus ja sillä rahoitetut menot". Tarkastusviraston näkemyksen mukaan olisi yliopistojen sponsoritulot sekä yliopistojen vastuulla tapahtuvaan toimintaan saatujen lahjoitettujen varojen käyttö tullut budjetoida yliopistojen toimintamenomomentille. Opetusministeriö ei kuitenkaan esittänyt näitä eriä vuoden 2001 lisätalousarvioihin eikä myöskään vuoden 2002 talousarvioon. Valtiontaloutta koskevien periaatteiden kannalta ei voida pitää asianmukaisena menettelyä, jossa yliopistojen toimintaan liittyviä säännönmukaisia tuloja ja

menoja ei sisällytetä talousarvioon, vaan nettoutetaan budjetoimattomina toimintamenomomentille tai käsitellään talousarvion ulkopuolisena rahoituksena.

Jyväskylän yliopistolla oli tuotto- ja kululaskelmaan kirjattavaa, talousarviokirjanpidon tilillä 670 käsiteltyä talousarvion ulkopuolista rahoitusta vuoden 2001 alussa noin 2,5 milj. mk. Vuoden 2001 aikana sitä kertyi lisää 0,3 milj. mk, käytettiin 1,4 milj. mk ja siirrettiin 1,4 milj. mk vuodelle 2002. Lisäksi yliopiston toimintamenomomentille on vuonna 2001 kirjattu yhteensä noin 2,5 milj. mk tuloja ja niillä rahoitettuja menoja, joita ei ole sisällytetty talousarvioon.

Budjetointikäytäntöä tulee näiltä osin viipymättä selkeyttää.

TILINPÄÄTÖS JA LASKENTATOIMI

Tilinpäätöslaskelmat, liitetiedot, laskelmien tarkastelu ja kirjanpito

Tilinpäätöslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa sekä niiden perustana olevaa kirjanpitoa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, ovatko tilinpäätöslaskelmat ja liitetiedot olennaisilta osiltaan oikein laaditut. Kirjanpidon tarkastusta on kohdennettu riskianalyyysiin perustuen.

Tilinpäätöslaskelmat, jotka koostuvat talousarvion toteutumalaskelmasta, tuotto- ja kululaskelmasta sekä taseesta on tarkastuksessa todettu laadituiksi säännösten mukaisesti lukuun ottamatta sponsoritulojen ja lahjoitusvarojen sekä niillä rahoitettujen menojen käsittelyä. Yliopiston talousarvion toteutumalaskelmaan sisältyy yhteensä noin 2,5 milj. mk tuloja ja niillä rahoitettuja menoja, joita ei ole sisällytetty talousarvioon.

Tilinpäätöslaskelmien liitteenä esitetyt tiedot on tarkastuksessa todettu esitetyiksi talousarvioasetuksen edellyttämällä tavalla lukuun ottamatta liitettä 12 Talousarviossa myönnetyt valtuudet sekä niiden käyttö ja käytöstä aiheutuvat menot. Liitteessä on esitetty, että valtuuden käytöstä aiheutuvat menot ovat vuonna 2001 olleet 580 446 mk, vaikka kysymys on ollut valtuuden sitomisesta.

Tilinpäätösasiakirjassa on esitetty tilinpäätöslaskelmien tarkastelu talousarvioasetuksen mukaisesti.

Kirjanpidon tarkastuksen perusteella arvioituna voidaan kirjanpitoa pitää asianmukaisesti järjestettynä ja hoidettuna.

Tuloksellisuuden kuvaus, maksullisen toiminnan kannattavuustiedot ja näiden perustana oleva laskentatoimi

Tuloksellisuuden kuvauksen taloudellisuus-, tuottavuus-, kustannus- ja suoritetietojen sekä kustannusvastaavuuslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa ja edellä mainittujen tietojen perustana olevaa laskentatointa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, sisältävätkö tuloksellisuuden kuvaus ja kustannusvastaavuuslaskelmat olennaisilta osin oikeat ja riittävät tiedot.

Tuloksellisuuden kuvauksen vaikuttavuustietojen osalta on arvioitu esitettyjen tietojen riittävyttä kokonaisuutena.

Tuloksellisuuden kuvauksessa esitetyt taloudellisuus-, tuottavuus-, kustannus- ja suoritetiedot ovat riittäviä. Hintatuetusta maksullisesta toiminnasta tulee esittää erillinen laskelma. Muilta osin kustannusvastaavuuslaskelmissa esitetyt tiedot ovat riittäviä. Esitettyjä vaikuttavuustietoja voidaan kokonaisuutena pitää riittävinä.

Esitettyjen tulosaluekohtaisten kustannustietojen ja taloudellisuutta kuvaavien tunnuslukujen suhteen on syytä huomauttaa, että laskelmiin on sisällytetty pääomakustannusten sijasta käyttöomaisuuden hankintamenot. Laskentakäytännöllä ei ole vaikutusta koko yliopistoa koskeviin tulosaluekohtaisiin laskelmiin, koska mainitut erät eivät laskentavuonna poikenneet olennaisesti toisistaan. Opetusministeriö on ohjeistanut laskentakäytännön muutoksen siten, että poistot sisältyvät tulosaluekohtaisiin laskelmiin vuotta 2002 koskevasta raportoinnista alkaen. Laskelmiin tulisi lisäksi sisällyttää vaihto- ja käyttöomaisuuden korot. Esitettyjä tietoja voidaan kuitenkin olennaisilta osin pitää luotettavina.

Maksullisen toiminnan kannattavuustietoja ei voida pitää luotettavina. Tietojen luotettavuutta heikentää se, että liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavien suoritteiden kustannusvastaavuuslaskelmasta (tuotot 65,0 milj. mk) puuttuu vuokratuottoja ja käyttökorvauksia yhteensä noin 6,5 milj. mk ja niitä vastaavat kustannukset. Laskelmasta puuttuu lisäksi muita myyntituottoja noin 0,5 milj. mk ja kustannuksista noin 0,4 milj. mk yliopiston toimintamenoista maksettuja täydennyskoulutuskeskuksen palkkoja.

Maksullista toimintaa koskevien laskelmien luotettavuutta heikentää edelleen myös se, että maksullisen toiminnan yhteiskustannukset perustuvat projekteille kohdistettuun pidätykseen, joka on määrätty osuus projektin tuotoista. Pidätyksen suuruus ei perustu kustannuslaskennasta saatuihin tietoihin. Maksullisen toiminnan henkilöstöku-

luihin sisältyvä virkatyön osuus perustuu yksiköiden ilmoittamiin arvioihin.

Jyväskylän yliopisto on ilmoittanut vuoden 2000 tilintarkastuskertomukseen sisältyneen ilmoitusvelvollisuuden johdosta toimenpiteistä, joihin se on ryhtynyt kustannusvastaavuuslaskelmien luotettavuuden ja maksullisen toiminnan kannattavuuden seurannan tehostamiseksi. Tarkastushavaintojen perusteella voidaan todeta, että tehdyt toimenpiteet eivät olennaisesti ole vaikuttaneet kustannusvastaavuuslaskelmien luotettavuuteen.

Tuloksellisuuden kuvauksen ja kustannusvastaavuuslaskelmien perustana olevasta laskentatoimesta on edelleen todettava, että laskentaperiaatteita tulee täsmentää ja ne tulee dokumentoida kattavasti. Tietojen saattaminen riittävän laajaksi ja luotettavaksi tilinpäätösinformaatioksi edellyttää laskelmien laadintatapojen ja raportointikäytännön kehittämistä.

SISÄINEN VALVONTA

Sisäistä valvontaa on tarkastettu laskentatoimen ja tilinpäätöksen tarkastuksen yhteydessä sekä maksuliikkeen ja kirjanpidon sisäisen valvonnan toimintoketjun tarkastuksen yhteydessä.

Sisäisessä valvonnassa on tarkastuksen yhteydessä tullut esiin käteiskassatoimintoihin liittyviä sisäisen valvonnan puutteita, joiden osalta Jyväskylän yliopisto on ryhtynyt asianmukaisiin toimenpiteisiin. Kustannusvastaavuuslaskelman virheisiin johtaneita kustannuslaskennan puutteita on pidettävä myös sisäisen valvonnan puutteina.

TALOUSARVION JA SITÄ KOSKEVIEN KESKEISTEN SÄÄNNÖSTEN NOUDATTAMINEN

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta talousarvioon sisällyttämättömien sponsoritulojen ja lahjoitusvarojen sekä niillä rahoitettujen menojen käsittelyä toimintamäärärahan yhteydessä.

**ILMOITUSVELVOLLISUUS VALTIONTALouden
TARKASTUSVIRASTOLLE**

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Jyväskylän yliopiston tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 15.8.2002 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt maksullisen toiminnan kannattavuuden seurannan ja vuosituloksen esittämisen luotettavuuden suhteen.

Tarkastusneuvos, JHTT

Erkki Mäki-Ranta

Ylitarkastaja, JHTT

Maija Arra

TIEDOKSI Valtiontilintarkastajat
Valtiovarainministeriö
Opetusministeriön kansliapäällikkö
Jyväskylän yliopiston rehtori
Jyväskylän yliopiston hallituksen jäsenet
Valtiokonttori